

ועדת המשמעת מזהירה!
נבחן שימצאו ברשותו חומרי
עזר אסורים או יתפס בהעתקה
יענש בחומרה עד כדי הרחקתו
מהאוניברסיטה.

הפקולטה למשפטים - אוניברסיטת בר אילן מועד א' - ט"ז בתמוז, תשס"ט; 8.7.08

מבוא למשפט עברי (01-112-99) / י' ברנד

הנחיות

1. המבחן - בספרים סגורים.
2. כתבו את תשובותיכם בתמציתיות. נא להקפיד על מכסת העמ' המצוינת בראש השאלות.
3. משך הבחינה - שעתיים. בהצלחה!

שאלה מס' 1 (60 נק'; מקסימום - 4 עמ')

הערה: סעיפים ה-ו אינם יכולים לשמש כתשובה לסעיפים קודמים בשאלה זו.

ר' אברהם בן דוד (מחבר ה"השגות" על הרמב"ם) מצביע בחיבורו ההלכתיים, במקומות שונים, על מקור שמימי ממנו הוא שואב את דבריו (להלן - התופעה): "כך הראוני מן השמים"; "ונודמן לי פירוש מן השמים", וכיו"ב.

שם
השאלה

- א. הצביעו על שתי דוגמאות נוספות (שלא מתוך חיבורו של ראב"ד) המדגימות את התופעה. ✓
  - ב. התופעה שנויה במחלוקת החל מספרות התנאים והאמוראים ולאחר מכן בספרות הראשונים והאחרונים. הדגימו את העמדות השונות במחלוקת. הביאו דוגמאות הן מספרות התנאים והאמוראים (דוגמא אחת לכל עמדה) והן מספרות הראשונים (דוגמא אחת לכל עמדה). ✓
  - ג. מהם הטיעונים או העקרונות העומדים ברקע המחלוקת? ✓
  - ד. ההתגלות משפיעה על ההלכה בדרכים שונות. תארו דרכים אלה. ✓
  - ה. היגד: "המחלוקת על דרכי הפרשנות - בין בתי המדרש של ר' עקיבא ור' ישמעאל - מושפעת גם היא משאלת מעמדה של ההתגלות במסגרת ההליך ההלכתי". הסבירו היגד זה, תוך הבאת דוגמאות למחלוקת הפרשנית שבין בתי המדרש הנ"ל. ✓
  - ו. היגד: "ההלכה למשה מסיני" הוא מוסד המתאר הלכות שמקורן במסורת, ואין לו כל קשר לסוגיית ההשפעה של ההתגלות על ההלכה". ✓
- חוו דעתכם על היגד זה (על כל חלקיו), תוך הסתמכות על דעות שונות.

שאלה מס' 2 (20 נק'; מקסימום - עמ' אחד)

בעשור שקדם לקום המדינה ניטש ויכוח בין הרח"ע גורודז'ינסקי לבין הרב יא"ה הרצוג בשאלה אם ניתן להכיר הלכתית בחוקי המדינה כמות שהם, לפי תפיסת משפט המלך שמציע הר"ן.

- א. הסבירו את דעת המצדדים בהכרה הלכתית כנ"ל. התמקדו בהסבר תפיסתו של הר"ן.
- ב. לפי תפיסתו של הרמב"ם את תפקידיהם של החוק ושל השלטון - האם יש לתתור לכך שדין התורה הוא שיהיה (לבסוף) חוק המדינה? נמקו תוך מיקוד בהסבר תפיסתו של הרמב"ם.

20

שאלה מס' 3 (20 נק'; מקסימום – עמ' אחד)

אחד הנימוקים לכתיבת השגותיו של הרמ"א (דרכי משה) על ר' יוסף קארו הוא הפער בין ההלכה האשכנזית לבין ההלכה הספרדית בשאלת מעמדם של המנהגים. הרמ"א כורך שאלה זו בכלל "הלכתא כבתראי".

- א. מהם הגורמים למעמדו ה"חזק" של המנהג באשכנז?
- ב. מהו הקשר בין שאלת מעמד המנהג לכלל "הלכתא כבתראי"?
- ג. האם הכלל "הלכתא כבתראי" הוא כלל "אשכנזי"? נמקו.